

İzmir Modeli Kitapları*

Ayşegül Sabuktay**

İzmir Modeli kitapları, toplamda dokuz kitaptan oluşan iki bütünleşik kitap dizisi olarak görülebilir. Dizinin ilk kitabından sonuncusuna kadar her biri, diğerleriyle ilişkili. Kitap dizisinin içeriği kadar üretim biçimi ve ortaya çıkış süreci de ilgi çekici. 2004'ten bu yana, yerel yönetim olarak İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin iş yapma sürecinde gözettiği değerler ve bu değerler çerçevesinde geliştirdiği yöntem ve pratikler, 12 kişilik bir "mutfak ekibi" tarafından yaklaşık bir yıl dört ay süren, 89 belediye çalışanı ile 78 akademisyen ve uzmanın katkı verdiği, 31 çalıştay ve çok sayıda toplantıyla, yani kolektif bir çalışma süreciyle kamuoyuna sunulmak üzere geliştirilmiş ve yayın haline getirilmiş. Kitap dizisini incelediğimizde, İzmir'den geliştirilip bütün Türkiye'ye sunulan modelin yalnızca yerel yönetimler alanıyla sınırlı görülemeyeceğini; bu modelin genel olarak Türkiye'deki siyasal kültüre de yeni bir soluk getirme potansiyeline sahip olduğunu anlıyoruz.

İzmir Modeli Çalışmaları Kitapları

Dizinin ilk bölümünü 2017 boyunca süren çok sayıda toplantı ve çalıştayda üretilen altı çalışma kitabı oluşturuyor. İlk kitap, *İzmir Modeli Çalışmaları Birinci Kitap: Ortak Kavramlar* bütün diğer kitaplar için referans niteliğinde olan, İzmir Modeli çalışmalarının temellendiği, "sürdürülebilirlik", "yaşam kalitesi", "katılımcılık ve yönetim", "yenilikçilik" kavramları üzerine yapılan tartışmaları ve değerlendirmeleri sunuyor. Bu dört kavram, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin iş yapma yöntemine dair temel değerlere kaynaklık ettiği için, bu ilk kitap aslında yapılan işlere ilişkin anlamın üretildiği kavramsal çerçeveyi açıklayan ve diğer tüm kitapların referans aldığı bir kitap.

İzmir Modeli'nin kavramsal zeminini tanımlayan bu ilk kitabı sırasıyla *İzmir Modeli Çalışmaları İkinci Kitap: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Yönetim Stratejileri*, *İzmir Modeli Çalışmaları Üçüncü Kitap: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Yerel Kalkınma, Çevre ve Altyapı Sağlamadaki Performansları*, *İzmir Modeli Çalışmaları Dördüncü Kitap: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Fiziki Planlama Yaklaşımları*, *İzmir Modeli Çalışmaları Beşinci Kitap: İzmir Modelinin Komünite, Kamu Alanı ve Yer Oluşturabilme Stratejileri* ile İzmir Modeli çalışmaları sürecinde İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Aziz Kocaoğlu'yla yapılan söyleşilerin derlendiği *İzmir Modeli Çalışmaları Altıncı Kitap: Aziz Kocaoğlu ile Söyleşiler* kitabı izliyor.

Dizinin "İzmir Modeli Çalışmaları"nı oluşturan bu altı kitap, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 2004-2018 arasında mali yönetimden, sosyal politikalara, kentsel dönüşümden İzmir Akdeniz Akademisi'ne kadar yirmi başlıktaki çalışmalarının araştırılıp değerlendirilmesine dayanıyor. Araştırmalar bu çalışmanın mutfağında yer alan ekip tarafından davet edilen akademisyenlerce gerçekleştirilmiş ve çok sayıda çalıştayda tartışılıp geliştirilmiş.

* İzmir Modeli kitaplarına çevrimiçi ulaşmak için bkz. <http://izmirmodeli.com/>.

** İzmir Akdeniz Akademisi

Yerel Yönetimde Siyasal Mücadeleler Tarihi ve Görgül Model

Dizinin ikinci bölümünde, ilk bölümdeki çalışmalardan geliştirilip, İzmir Modeli'nin görgül eksenini anlatan, *İzmir Belediyeciliğinde 2004-2018 Dönemi'nin Öyküsü'nü* ve modeli normatif olarak ortaya koyan *İzmir Modeli: İzmir İçin Demokratik Bir Belediyecilik Modeli Önerisi'ni* görüyoruz. Her iki kitap da İlhan Tekeli tarafından kaleme alınmış. Kitapların yazılma sürecinde de çalıştaylar yapılmış ve kitapların son halini alması bu çalıştaylardaki tartışmalar etrafında gerçekleştirilmiş.

Bu iki kitaptan ilki, bir anlamda bir yakın dönem yönetim tarihi çalışması olarak görülebilir. Kitap, asıl olarak İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Aziz Kocaoğlu'nun 2004'ten 2018'e kadar süren başkanlık dönemlerini anlatsa da, İzmir'de yerel siyasetin ana çizgilerini 1984'ten itibaren takip ediyor. Böylece, Burhan Özfatura, Yüksel Çakmur ve Ahmet Piriştina'nın belediye başkanı olduğu dönemlere ilişkin tarihsel bir analizi okuma olanağı buluyoruz. İzmir'de yerel siyasetin süreklilik gösteren ana eksenini de izleme olanağı veren kitap, özellikle bu dönemlere tanıklık eden okur için bir solukta okunacak kadar sürükleyici ve keyifli. Kitap, kentsel rantı da dikkate alarak, kentsel düzeydeki çatışmaları ve siyasal mücadeleleri tarihsel olarak analiz etmektedir. İlhan Tekeli'nin sözleriyle bu kitap, İzmir Modeli'nin görgül bölümünü oluşturmaktadır.

Katılımcı, Demokratik Toplumsallık Önerisi ve Normatif Model

İzmir Modeli: İzmir İçin Demokratik Bir Belediyecilik Modeli Önerisi, bu haliyle belki de İzmir Modeli kitaplarının içerik açısından en sıradışı kitabı. Kitap bizi Aristoteles'in *Nikomakhos'a Etik* kitabındaki gibi bir mutluluk arayışında tanımlanan bir normatif düzleme davet ediyor. Mutlu olmak üzerine kurulu olan bu ahlak, bireyin hayatın anlamını ve mutluluğu ancak insanlar arası ilişkilerde, yani bir topluluk içinde öznel olarak yaşayabileceği gerçeğinde temellenir. Böylece, "yaşam kalitesi"nden söz edildiğinde bireysel düzlemde tüketim gücüne indirgenecek bir bakış açısının sınırlarına tabi kalmayız.

Zorunlu olarak belirli bir yerellik, yani İzmir için üretilen model, İzmir'i kendi içinde iletişim halinde, kamusal alanların zengin olduğu ve kentte yaşayanların aktif bir biçimde kamusal alanlara katılıp kendi hayatlarına ilişkin karar süreçlerinde yer aldığı bir komünite olarak kurgular. Komüniteryan referanslara dayanan normatif İzmir modeli, ister istemez siyaset felsefesindeki öncülleriyle birlikte değerlendirmeyi gerektiren bir ufuk çiziyor.

Görgül ve normatif bölümleri birlikte okunduğunda, İzmir Modeli'nin, toplumsal alandaki çatışmaların, temsili demokrasiyle sınırlı kalmayan, katılımcı bir demokratik yönetim anlayışıyla çözülmesini önerdiği görürüz. Toplumun belirli bir yerel ölçekte demokratik pratiklerle uzlaşabileceği bir yönetim öngörüsü için İzmir Modeli'ni bir tür ütopya olarak da okuyabilirsiniz.

Kitap, belirli bir tarihsel bağlam içinde, belirli bir coğrafi bütünlüğe, İzmir'e dair bir yönetim modeli önermekle ve bu modeli temel değerler ve tarihsel sürecin analizinden geliştirmekle birlikte; modeli, var olan tarihsel bağlamla ve koşullarla da sınırlı görmemektedir. Değiştirilmeye açık biçimde kurgulanan "esnek" modelin, hangi koşullarda değişebileceği de öngörülmüş. İzmir için, belirli bir yerellikle, belirli bir bağlamla ilişkili olarak geliştirilen modelin, diğer yerelliklere esin kaynağı olabileceği de belirtilmiş.

Diğer Kitaplar

Bu diziyi tamamlayan *Sorularla İzmir Modeli* kitabını da unutmamak lazım. *Sorularla İzmir Modeli* kitabı, *İzmir Modeli: İzmir İçin Demokratik Bir Belediyecilik Modeli Önerisi* kitabında anlatılan normatif modelin, İlhan Tekeli tarafından kaleme alınan sorular ve yanıtlarla anlatıldığı bir biçimde, modeli anlamak için ilginizi çeken bölümlere odaklanmanıza olanak veriyor.

Ayrıca, *İzmir Modeli: İzmir İçin Demokratik Bir Belediyecilik Modeli Önerisi* kitabı İngilizceye çevriliyor ve böylece önümüzdeki aylarda farklı bir okuyucu grubuyla da buluşması mümkün olacak.

İzmir Modeli kitapları değerlendirmesini İlhan Tekeli'nin sözleriyle, modelin çağrısıyla tamamlayalım:

Bu modelden beklenen soyut bir egzersiz olmaktan çok, heyecanlandırıcı bir çağrı olmasıdır. Bu model; *İnsan Merkezli Olmaya, İnsan Onuruna Saygıya, Katılımcı Aktif Yurttaş Olmaya, Emeğe ve Yenilikçiliğe Saygıya, Bir Arada Yaşam Kültürünü Geliştirmeye, Bir Arada Üretmenin Heyecanını Bölüşmeye* bir çağrıdır. Ses verenleri çok olsun.¹

İlhan Tekeli, *İzmir Belediyeciliğinde 2004-2018 Dönemi'nin Öyküsü, I. Kitap* (İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2018), 144 s., ISBN-13: 978-975-18-0244-6.

İlhan Tekeli, *İzmir Modeli: İzmir İçin Demokratik Bir Belediyecilik Modeli Önerisi, II. Kitap* (İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2018), 128 s., ISBN-13: 978-975-18-0242-2.

İlhan Tekeli, *Sorularla İzmir Modeli* (İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2018), 114 s., ISBN-13: 978-975-18-0246-0.

İzmir Modeli Çalışmaları Altıncı Kitap: Aziz Kocaoğlu'yla Söyleşiler (İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2018), 180 s., ISBN-13: 978-975-18-0248-4.

İzmir Modeli Çalışmaları Beşinci Kitap: İzmir Modelinin Komünite, Kamu Alanı ve Yer Oluşturabilme Stratejileri (İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2018), 219 s., ISBN-13: 978-975-18-0240-8.

İzmir Modeli Çalışmaları Dördüncü Kitap: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Fiziki Planlama Yaklaşımları (İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2018), 132 s., ISBN-13: 978-975-18-0240-8.

İzmir Modeli Çalışmaları Üçüncü Kitap: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Yerel Kalkınma, Çevre ve Altyapı Sağlamadaki Performansları (İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2018), 417 s., ISBN-13: 978-975-18-0240-8.

İzmir Modeli Çalışmaları İkinci Kitap: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Yönetim Stratejileri (İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2018), 233 s., ISBN-13: 978-975-18-0240-8.

İzmir Modeli Çalışmaları Birinci Kitap: Ortak Kavramlar (İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi Akdeniz Akademisi, 2018), 151 s., ISBN-13: 978-975-18-0240-8.

1 İlhan Tekeli, *İzmir Modeli: İzmir İçin Demokratik Bir Belediyecilik Modeli Önerisi* (İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2018), 120.